

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету гуманітарно-педагогічного
факультету
Гуманітарно-педагогічний
факультет
Інна САВИЦЬКА
_____ 2023 р.

«РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 21 від «22» травня 2023 р.
Завідувач кафедри

 Руслан СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП
 Оксана ВАСЮК

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВІКОВА ПЕДАГОГІКА»**

Галузь знань: 01 «Освіта»

Спеціальність 015 «Професійна освіта»

Спеціалізація 015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології»

Факультет: гуманітарно-педагогічний

Розробник: асистентка кафедри педагогіки, докторка філософії PhD Діра Н.О.

Київ-2023

1. Опис навчальної дисципліни «Вікова педагогіка»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	01 «Освіта/Педагогіка»	
Спеціальність	015 «Професійна освіта»	
Спеціалізація	015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»	
Освітньо-професійна програма	«Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	Курсова робота	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	- год.	
Самостійна робота	60 год.	
Індивідуальні завдання	- год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	4 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомлення студентів з особливостями, закономірностями розвитку психіки людини на різних вікових етапах її життя; ознайомлення з різними методами та стратегіями, які сприяють розвитку особистості через цілеспрямовані педагогічні впливи; розвинути навички аналізувати та розуміти потреби та можливості учнів та студентів на різних стадіях їхнього розвитку.

Завдання дисципліни полягає у:

- ❖ *розкритті рольової моделі педагога*: вивчення ролі педагога у розвитку особистості, формування педагогічної компетентності та навичок ефективної педагогічної діяльності;
- ❖ *вивчення теоретичних засад вікової педагогіки*: ознайомлення з основними теоріями та концепціями розвитку особистості, які допоможуть студентам розуміти та аналізувати вікові особливості;
- ❖ *оволодіння практичними навичками*: вивчення технологій та методів навчання, які допоможуть студентам розвивати педагогічні підходи та ефективно працювати з людьми різного віку;
- ❖ *розвиток критичного мислення*: вироблення вміння аналізувати, оцінювати та критично мислити про питання, пов'язані з віковою педагогікою, та здатність застосовувати теоретичні знання у практичних ситуаціях;
- ❖ *розвиток комунікативних навичок*: засвоєння навичок ефективної комунікації зі студентами, батьками, колегами та іншими учасниками освітнього процесу;
- ❖ *поглиблення розуміння принципів інклюзивної педагогіки*: ознайомлення з основними принципами та методами роботи з особистостями з особливими потребами та створення інклюзивного освітнього середовища;
- ❖ *професійний розвиток*: сприяння засвоєнню студентами навичок самоосвіти, розвитку професійної компетентності та усвідомлення необхідності постійного професійного росту у галузі вікової педагогіки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є розвиток психічних, фізичних, когнітивних, емоційних та соціальних аспектів людини на різних вікових етапах; дослідження закономірності та особливості розвитку дітей та молоді, вивчення педагогічних методів, стратегій та підходів, спрямованих на сприяння оптимальному розвитку особистості у різних вікових періодах.

Міждисциплінарні зв'язки: основи психологічних знань, вступ до спеціальності, загальна та професійна педагогіка, валеологія та основи медичних знань, основи педагогічної майстерності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни "Вікова педагогіка" студент повинен засвоїти наступні **знання**:

- специфіки різних вікових періодів, їх характеристики та особливості;
- особливості фізичного розвитку людини на різних вікових етапах, включаючи зміни у зрості, моториці, здоров'ї та фізичних навичках;
- когнітивного розвитку особистості, включаючи сприйняття, мислення, мовлення, пам'ять, увагу та інтелектуальні здібності на різних вікових етапах;
- емоційні та соціальні аспекти розвитку особистості, включаючи емоційні прояви, соціальні навички, взаємодію з оточуючим середовищем та формування відносин з ровесниками та дорослими;
- різних педагогічних підходів та методів, які використовуються віковою педагогікою для сприяння розвитку особистості;
- основних методів та інструментів вікової педагогічної діагностики, які допомагають виявляти потреби, здібності та прогрес особистості на різних етапах розвитку;
- основ комунікаційної взаємодії з особистостями різних вікових категорій;
- важливості дотримання професійних етичних принципів у роботі, враховуючи вікові потреби та особливості особистості.

Уміти:

- розпізнавати специфічні вікові новоутворення та особливості особистості;
- аналізувати причини виникнення тих чи інших психолого-педагогічних особливостей особистості, прогнозувати її поведінку;
- застосовувати методики діагностики різних психолого-педагогічних особливостей особистості відповідно до її віку;
- добирати та застосовувати психолого-педагогічні методи корекції новоутворень особистості.

Після вивчення дисципліни "Вікова педагогіка" здобувач повинен володіти наступними **компетентностями**:

- *інтегральна компетентність*: здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук;
- *загальні компетентності*:

ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК2.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7.Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, зберігаючи та примножуючи загальнолюдські та національні цінності

ЗК12.Здатність використовувати іноземну мову як засіб спілкування у професійній сфері.

- *фахові (спеціальні) компетентності*:

СК 1.Здатність проектувати і досліджувати освітні системи, планувати і проводити теоретичні та емпіричні дослідження у сфері освіти.

СК7.Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

СК8.Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

СК9.Здатність до використання сучасних інформаційно- комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності з урахуванням особливостей підготовки фахівців за різними спеціальностями, у тому числі аграрної галузі.

СК 11. Здатність до рефлексії в процесі розв'язання професійних завдань.

Програмні результати навчання:

РН1.Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень; проводити самостійні наукові дослідження педагогічних явищ та екстраполювати їх результати в практику викладання.

РН9.Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.

РН11.Здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук.

РН12. Аналізувати результати власної педагогічної діяльності і розробляти програму професійного саморозвитку.

РН13.Знаходити форми і засоби створення здоров'язбережувального освітнього середовища; аналізувати вплив соціокультурних чинників на трансформаційні процеси у системі освіти та її глобалізацію.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Вікова педагогіка» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності «Професійна освіта».

3. Програма та структура навчальної дисципліни повного та скороченого терміну денної форми навчання:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр.	лаб.	інд	ср.		л	пр.	лаб.	інд	ср.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Вікова педагогіка як галузь педагогічної науки												
Тема 1. Теоретичні аспекти вікової педагогіки.	6	2	2			2						
Тема 2. Термінологічний апарат дисципліни «Вікова педагогіка».	6	2	2			2						
Тема 3. Вікова періодизація та підхід до оцінки критеріїв віку науковцями та дослідниками.	16	4	4			8						
Тема 4. Теорії психологічного розвитку.	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 1	36	10	10			16						
Змістовий модуль 2. Особливості вікової періодизації особистості												
Тема 1. Психологічні особливості розвитку особистості у пренатальний період.	6	1	1			4						
Тема 2. Вікові особливості розвитку новонародженого та немовляти.	6	1	1			4						
Тема 3. Вікові особливості розвитку дітей раннього віку.	8	2	2			4						

Тема 4. Вікові особливості розвитку дошкільнят.	8	2	2			4						
Тема 5. Вікові особливості розвитку молодших школярів.	8	2	2			4						
Тема 6. Вікові та психолого-педагогічні особливості підліткового віку.	8	2	2			4						
Тема 7. Вікові та психолого-педагогічні особливості юнацького віку.	8	2	2			4						
Тема 8. Вікові особливості раннього дорослого віку.	8	2	2			4						
Тема 9. Вікові особливості середньої дорослості.	8	2	2			4						
Тема 10. Вікові та психологічні особливості людей похилого віку.	8	2	2			4						
Тема 11. Адаптація освітнього простору під індивідуальні вікові особливості здобувачів освіти.	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 2	84	20	20			44						
Усього годин	120	30	30			60						

Змістовий модуль 1.

Вікова педагогіка як галузь педагогічної науки.

Тема 1. Теоретичні аспекти вікової педагогіки.

Вступ до вікової педагогіки. Предмет, об'єкт та методи дослідження вікової педагогіки. Зв'язок вікової педагогіки з іншими галузями педагогічних наук. Теоретичні підходи до вікової педагогіки: біологічний, психологічний, соціокультурний. Сучасні підходи до вікової педагогіки: індивідуалізація навчання (врахування індивідуальних потреб, здібностей та стилів навчання здобувачів освіти), інклюзивна освіта (підтримка всіх здобувачів освіти у навчанні та розвитку, незалежно від їхніх особливостей та потреб), контекстуальне навчання (зв'язок навчального матеріалу з реальними ситуаціями та контекстами життя). Виклики та перспективи вікової педагогіки: цифрова трансформація (використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні та розвитку), глобалізація та міжкультурна взаємодія (врахування культурних розбіжностей та розвиток міжкультурної компетентності), соціальні виклики (вплив суспільних та соціальних змін на вікову педагогіку та навчальний процес).

Тема 2. Термінологічний апарат дисципліни «Вікова педагогіка».

Обґрунтування важливості термінологічного апарату у віковій педагогіці. Основні поняття та терміни вікової педагогіки: віковий діапазон, розвиток (онтогенез, філогенез; перенатальний, постнатальний; фізичний, когнітивний, соціальний, емоційний розвиток); навчання; виховання тощо. Педагогічні теорії та концепції: індивідуалізація, соціокультурний підхід, конструктивізм. Методи діагностики та оцінювання у віковій педагогіці: діагностичні інструменти, форми оцінювання, індивідуальний підхід до оцінювання. Сучасні підходи та технології: диференційоване навчання, інклюзивна освіта, використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Тема 3. Вікова періодизація та підхід до оцінки критеріїв віку науковцями та дослідниками.

Визначення вікової періодизації та її роль у розвитку людини. Вплив біологічних, психологічних та соціальних факторів на віковий розвиток. Біологічна періодизація віку: основні етапи фізіологічного розвитку людини (немовлятво, дитинство, підлітковий вік, дорослий вік, старечий вік). Вплив біологічних процесів на зміну фізичних та когнітивних здібностей. Психологічна періодизація віку: розвиток когнітивних, емоційних та соціальних навичок на різних стадіях життя; теорії психологічного розвитку (Піаже, Фройд, Еріксон та інші). Соціальна періодизація віку: соціальні ролі та очікування на різних вікових стадіях (дитина, підліток, дорослий, пенсіонер); вплив соціального середовища на формування особистості. Взаємозв'язок між біологічним, психологічним та соціальним розвитком: вплив фізіології на психічний та соціальний розвиток; взаємозв'язок між психологічними особливостями та соціальними функціями на різних етапах життя. Фактори, що впливають на індивідуальні вікові характеристики: гендерні відмінності в розвитку; соціоекономічний статус і вплив на вікову періодизацію; роль культурних та історичних впливів на сприйняття віку. Вікові кризи та стресові ситуації: психологічні аспекти кризових моментів на різних етапах розвитку; стратегії подолання стресу під час зміни вікових періодів. Практичні аспекти вікової періодизації: використання вікових категорій у педагогіці, медицині та соціальних дослідженнях; вплив вікових характеристик на професійну діяльність та соціальні відносини.

Тема 4. Теорії психологічного розвитку.

Вплив психологічного розвитку на особистість та поведінку. Класичні теорії психологічного розвитку: Теорія Ж. Піаже про когнітивний розвиток; теорія С. Фрейда про психосексуальний розвиток; теорія Е. Еріксона про соціально-психологічний розвиток.

Сучасні підходи до психологічного розвитку: теорія Л. Виготського про зону найближчого розвитку; теорія Д. Бронфенбреннера про екологічний підхід до розвитку; теорія К. Роджерса про самореалізацію та розвиток особистості. Теорії розвитку особистості: теорія ідентичності Е. Маркасії; теорія особистісних конструктів Ж. Келлі; теорія психосоціального розвитку Е. Еріксона. Роль генетичних факторів та навколишнього середовища у психологічному розвитку. Вплив культури та соціального контексту на психологічний розвиток. Вплив сімейного середовища на психологічний розвиток дитини.

Змістовий модуль 2. Особливості вікової періодизації особистості.

Тема 1. Психологічні особливості розвитку особистості у пренатальний період.

Визначення та характеристика пренатального періоду. Фактори, що впливають на розвиток плода у материнському організмі. Етапи пренатального розвитку: запліднення та формування зиготи; гермінація та утворення зародкових шарів; органогенез і формування органів і систем. Фізіологічні аспекти пренатального розвитку: розвиток кровообігу та життєво важливих органів; роль плаценти та окремих гормонів у підтримці пренатального життя. Психологічні процеси у пренатальному періоді: сприйняття та реакція плода на зовнішні подразники; розвиток сенсорних систем та початковий процес навчання. Емоційний та психологічний стан плода: відображення емоцій та стресу в поведінці плода; вплив емоційного стану матері на психологічний розвиток плода. Взаємодія між матір'ю та плодом: передача емоцій та взаємний вплив на психічний стан; роль материнської взаємодії у формуванні психологічних особливостей плода. Вікові та індивідуальні відмінності в пренатальному розвитку: вплив віку матері та її стану на пренатальний розвиток; розрізнення між психологічними особливостями плодів у різних періодах пренатального розвитку. Роль взаємодії батьків із плодом у пренатальному періоді: вплив батьків на психологічний розвиток плода; роль взаємодії зі звуками, музикою та іншими зовнішніми факторами на психіку плода. Вплив зовнішніх чинників на пренатальний розвиток: ризики та негативні впливи на психологічний стан плода; заходи та підходи для підтримки позитивного пренатального розвитку.

Тема 2. Вікові особливості розвитку новонародженого та немовляти.

Важливість вивчення вікових особливостей новонародженого та немовляти. Первинні етапи розвитку в перший рік життя. Фізіологічні аспекти: особливості фізіологічного стану новонародженого; розвиток органів та систем у немовлят. Психомоторний розвиток: рефлексії та їх значення у житті дитини; перші кроки та рухові досягнення. Сенсорний розвиток: розвиток слуху, зору, дотику та інших сенсорних здібностей; взаємозв'язок між сенсорним розвитком та сприйняттям навколишнього середовища. Емоційний розвиток: виявлення емоцій та реакцій на зовнішні подразники; вплив батьків та оточення на емоційний стан дитини. Когнітивний розвиток: початковий процес навчання та сприйняття інформації; важливість розвитку когнітивних навичок у першому році життя. Вплив довкілля на розвиток: взаємодія з батьками та іншими людьми; вплив зовнішніх факторів на формування особистості дитини. Розвиток мовлення: перші звуки та мовленнєві навички; взаємодія з батьками та розвиток комунікативних здібностей. Впровадження додаткових педагогічних підходів: масаж та розвиваючі заняття для новонароджених і немовлят; важливість стимуляції розвитку на різних етапах. Гігієнічні аспекти догляду за новонародженим та немовлятами: правильний догляд за шкірою, диханням та іншими аспектами; вплив гігієни на фізичний та психічний розвиток дитини. Важливість спілкування з дитиною: роль батьківського спілкування у формуванні емоційного зв'язку; вплив активного спілкування на мовленнєвий та соціальний розвиток. Роль батьків у стимуляції розвитку: вплив активної підтримки та посильної допомоги на розвиток дитини; формування емоційного комфорту та довіри до оточуючих.

Тема 3. Вікові особливості розвитку дітей раннього віку.

Визначення раннього дитинства та його особливості. Значення раннього дитинства у формуванні особистості. Фізіологічні аспекти: особливості фізіологічного стану дітей раннього віку; розвиток органів та систем у дітей дошкільного віку. Психомоторний розвиток: етапи розвитку психомоторних навичок у ранньому дитинстві; розвиток моторики та вплив рухових навичок на когнітивний розвиток. Сенсорний розвиток: розвиток зору, слуху, дотику та інших сенсорних здібностей; взаємозв'язок між сенсорним розвитком та сприйняттям навколишнього середовища. Емоційний розвиток: реакції на емоції та стрес у ранньому дитинстві; формування емоційного інтелекту та соціальних навичок. Когнітивний розвиток: процеси навчання та сприйняття інформації у дітей раннього віку; значення розвиваючих ігор та методів навчання. Розвиток мовлення: етапи розвитку мовлення у дітей дошкільного віку; роль спілкування з батьками та оточенням у розвитку мовленнєвих навичок. Соціальний розвиток: взаємодія з ровесниками та дорослими у ранньому дитинстві; важливість формування соціальних навичок та поведінки. Роль сім'ї та оточення у розвитку дітей раннього віку: вплив батьківського ставлення на психічний розвиток; педагогічні підходи та методи стимуляції розвитку у сім'ї та дитячих закладах. Розвиток самоствердження та самооцінки у дітей: вплив самооцінки на розвиток особистості; створення сприятливих умов для формування позитивної самооцінки. Впровадження творчих методів та розвиваючих занять: роль творчих ігор у розвитку дітей раннього віку; важливість розвиваючих занять для когнітивного та емоційного розвитку. Вікові кризи та важливі вікові пункти: перехідні етапи розвитку у ранньому дитинстві; підтримка дитини під час переходів та важливих подій.

Тема 4. Вікові особливості розвитку дошкільнят.

Визначення дошкільного віку та його особливості. Важливість вивчення вікових особливостей розвитку дошкільнят. Фізіологічні аспекти: фізичний розвиток дітей дошкільного віку; особливості розвитку органів та систем у дошкільників. Психомоторний розвиток: розвиток психомоторних навичок у дошкільному віці; розвиток рухової активності та моторики. Когнітивний розвиток: розвиток мислення та пізнавальних процесів у дошкільників; вплив когнітивного розвитку на навчання та самостійність. Соціальний розвиток: взаємодія з ровесниками та дорослими; формування соціальних навичок та поведінки. Емоційний розвиток: розуміння та вираження емоцій у дошкільному віці; вплив емоційного розвитку на соціальне та когнітивне функціонування. Мовленнєвий розвиток: розвиток мовлення та мовленнєві навички у дошкільників; важливість стимулювання мовленнєвого розвитку на ранніх стадіях. Ігрова активність: роль гри у розвитку дитини та навчанні; види ігор, їх значення та розвиваюча функція. Формування цінностей та моральних установок: сформованість моральних цінностей у дошкільників; роль батьків та педагогів у формуванні моральних установок. Розвиток творчих здібностей: сприяння розвитку творчого мислення та уяви; підтримка та стимулювання творчості у дошкільному віці. Роль сім'ї та дошкільних закладів у розвитку дошкільнят: взаємодія батьків та педагогів для оптимального розвитку дитини; особливості організації навчально-виховного процесу в дошкільних закладах. Психологічні особливості переходу до молодшого шкільного віку: підготовка до переходу до школи; психологічні аспекти адаптації до нового етапу розвитку.

Тема 5. Вікові особливості розвитку молодших школярів.

Визначення молодшого шкільного віку та його особливості. Важливість вивчення вікових особливостей розвитку молодших школярів. Фізіологічні аспекти: фізичний розвиток молодших школярів та зміни у їх організмі; значення рухової активності та спорту у житті дитини. Психомоторний розвиток: психомоторні навички та вміння молодших школярів; розвиток координації та моторики. Когнітивний розвиток: розвиток мислення та пізнавальних процесів у молодших школярів; розвиток навичок читання, письма та

математики. Соціальний розвиток: взаємодія з ровесниками та дорослими у шкільному віці; формування соціальних навичок та умінь спілкуватися. Емоційний розвиток: розуміння та вираження емоцій у молодших школярів; вплив емоційного розвитку на поведінку та соціальні стосунки. Розвиток самостійності та відповідальності: самоорганізація та самоконтроль у поведінці молодших школярів; формування відповідальності за власні дії та дії інших. Мотивація навчання та пізнання: зацікавленість у навчанні та розвитку нових знань. Стимулювання пізнавальної активності молодших школярів. Важливість комунікації та спілкування: взаємодія з учителями та однокласниками у процесі навчання; роль комунікації у підтримці соціальних та психологічних аспектів. Формування інтересів та хобі: розвиток інтересів та виявлення талантів; підтримка хобі та творчих захоплень. Впровадження ігрових та креативних методів: використання ігор у навчанні та вихованні молодших школярів; стимулювання креативності та творчого мислення. Роль батьків у розвитку молодших школярів: взаємодія з батьками та педагогами для оптимального розвитку дитини; спільна робота для формування соціально-емоційного комфорту.

Тема 6. Вікові та психолого-педагогічні особливості підліткового віку.

Визначення підліткового віку та його особливості. Значення дослідження вікових та психологічно-педагогічних особливостей підлітків. Фізіологічні аспекти: фізичний розвиток підлітків та зміни у їх організмі; роль гормональних змін у підлітковому віці та їх вплив на поведінку. Психомоторний розвиток: психомоторні навички та координація рухів у підлітковому віці. Вплив фізичної активності та спорту на розвиток. Когнітивний розвиток: розвиток когнітивних функцій та зростання пізнавальних здібностей; важливість розвитку критичного мислення та творчості. Соціальний розвиток: формування ідентичності та соціального статусу у підлітків; взаємодія з ровесниками та дорослими у соціальному середовищі. Емоційний розвиток: розуміння та вираження емоцій у підлітковому віці; вплив емоційного стану на поведінку та прийняття рішень. Формування цінностей та моральних установок: формування моральних цінностей та ставлення до соціальних норм; вплив виховання та оточення на формування ціннісних орієнтацій. Розвиток самостійності та відповідальності: самоорганізація та самоконтроль у поведінці підлітків; відповідальність за свої вчинки та наслідки. Мотивація навчання та життєві перспективи: роль мотивації у досягненні успіхів у навчанні та житті; формування життєвих цілей та мрій підлітків. Вплив технологій та соціальних мереж: використання технологій у підлітковому віці та їх вплив на розвиток; негативні аспекти використання соціальних мереж та шляхи попередження. Підліток і сім'я: взаємини підлітка з батьками та родинні стосунки; підтримка підлітка під час соціально-емоційних змін. Психологічні аспекти підліткової агресії та конфліктів: причини та прояви агресії у підлітків; роль педагогів у попередженні та розв'язанні конфліктів.

Тема 7. Вікові та психолого-педагогічні особливості юнацького віку.

Визначення юнацького віку та його особливості. Значення вікових та психологічно-педагогічних особливостей юнацтва. Фізіологічні аспекти: фізичний розвиток підлітків у юнацькому віці та зміни у їх організмі; вплив гормональних змін на фізіологію та поведінку юнацтва. Психомоторний розвиток: розвиток психомоторних навичок та координація рухів у юнацькому віці; важливість фізичної активності та спорту у розвитку підлітків. Когнітивний розвиток: когнітивні здібності та їх розвиток у юнацькому віці; формування критичного та логічного мислення. Соціальний розвиток: соціальна ідентичність та самосвідомість у юнацькому віці; взаємодія з ровесниками та становлення соціальних стосунків. Емоційний розвиток: емоційна сфера підлітків та особливості її розвитку; управління емоціями та вплив на прийняття рішень. Підліток і сім'я: взаємини підлітка з батьками та родинні стосунки; вплив сімейного середовища на формування особистості. Роль ровесників та вчителів у розвитку юнацтва: взаємодія з ровесниками та її вплив на соціальний розвиток; роль вчителів та освітніх інституцій у психолого-педагогічній

підтримці юнацтва. Формування життєвих цінностей та мотивації: сформованість ціннісних орієнтацій у юнацтва; пошук життєвого шляху та мотивації досягнення успіху. Становлення особистості та вибір професії: процес самоідентифікації та становлення особистості; вибір професійного майбутнього та планування кар'єри. Соціокультурний контекст та вплив засобів масової інформації: вплив культурних чинників на розвиток юнацтва. Роль засобів масової інформації у формуванні світогляду та ціннісних орієнтацій. Психологічні особливості юнацької агресії та конфліктів: розуміння причин та проявів агресії у юнацькому віці; психологічні підходи до розв'язання конфліктних ситуацій.

Тема 8. Вікові особливості раннього дорослого віку.

Визначення раннього дорослого віку та його особливості. Значення вікових особливостей та перехідних етапів в доросле життя. Фізіологічні аспекти: фізичний розвиток у ранньому дорослому віці та зміни у організмі; збереження здоров'я та рекомендації щодо здорового способу життя. Соціальний та професійний розвиток: формування професійної ідентичності та стабільності кар'єри; побудова соціальних стосунків та адаптація до дорослого життя. Партнерство та сімейне життя: формування партнерських стосунків та створення сім'ї; особливості рольового розподілу та вирішення сімейних питань. Психологічні аспекти: роль самоідентифікації та становлення особистості; управління стресом та психологічна стійкість. Когнітивний розвиток: розвиток когнітивних функцій та ментальних здібностей; пізнавальна активність та подальше навчання. Інтимні стосунки та репродуктивність: вікові особливості інтимних стосунків; вибір процесу репродукції та роль батьківства. Соціокультурний контекст: вплив культурних чинників на розвиток раннього дорослого віку; соціокультурні виклики та можливості для молодого дорослої людини. Роль технологій та засобів масової інформації: використання технологій у ранньому дорослому віці та їх вплив на розвиток; роль засобів масової інформації у формуванні світогляду та ціннісних орієнтацій. Фінансова грамотність та планування майбутнього: особливості фінансового планування та відповідальність за власний бюджет; стратегії та планування майбутнього. Передові тенденції та виклики: роль інновацій та креативності у ранньому дорослому віці; популярні глобальні проблеми та способи їх вирішення. Психологічна підтримка та розвиток в ранньому дорослому віці: важливість психологічної підтримки та самопізнання; програми та методи психологічної роботи з молодими дорослими.

Тема 9. Вікові особливості середньої дорослості.

Визначення середньої дорослості та її характеристики. Значення вікових особливостей цього періоду в житті людини. Фізіологічні аспекти: Зміни у фізичному стані та здоров'ї у середньому дорослому віці. Вплив фізіологічних змін на психологічний стан та поведінку. Психологічні особливості: психологічні здібності та розумова активність у цьому віці; зрілість особистості та психологічна стійкість. Соціальний та професійний розвиток: стабільність кар'єри та розширення професійних здібностей; соціальне становлення та роль у суспільстві. Партнерство та родинні стосунки: особливості стосунків з партнером та виховання дітей; підтримка сімейних стосунків у середній дорослості. Психологічний розвиток: самоідентифікація та зрілість особистості; роль життєвого досвіду у формуванні психологічних орієнтацій. Кризи середньої дорослості: криза середнього віку та вплив на психологічний стан; переосмислення життя та пошук нових цілей. Кар'єрний розвиток: професійний розвиток та можливості для кар'єрного зростання; подальше планування кар'єри та роль освіти. Фінансова грамотність та планування майбутнього: оптимізація фінансових ресурсів та збереження стабільності; планування на майбутнє та фінансовий забезпечення пізнього дорослого віку. Ставлення до здоров'я: здоровий спосіб життя та популярні тенденції у цьому віці; профілактика хронічних захворювань та збереження здоров'я. Соціокультурний контекст: культурні впливи на розвиток середньої дорослості; соціокультурні особливості покоління. Підтримка та

саморозвиток: важливість підтримки у середньому дорослому віці; програми та методи саморозвитку.

Тема 10. Вікові та психологічні особливості людей похилого віку.

Визначення похилого віку та його характеристики. Значення дослідження вікових особливостей цього періоду в житті людини. Фізіологічні особливості: зміни у фізичному стані та здоров'ї у похилому віці; вплив фізіологічних змін на психологічний стан та активність. Психологічні особливості: психологічні аспекти старіння та зрілості особистості; вплив вікових змін на психічні функції та ментальні процеси. Соціальний аспект: роль старших людей у суспільстві та сім'ї; соціальні стереотипи та виклики, з якими стикаються люди похилого віку. Психологічний аспект: самоідентифікація та зміни в психічному стані у похилому віці; управління стресом та психологічна стійкість. Психосоціальна адаптація: вплив на психосоціальну адаптацію осіб похилого віку; методи підтримки та допомоги для полегшення адаптації. Роль сім'ї та спільноти: взаємини з дітьми та внуками; вплив сімейного оточення на психологічний стан. Здоров'я та медичний аспект: здоров'я та фізичний стан у похилому віці; медична підтримка та превентивні заходи для старших людей. Психологічні ресурси та активне старіння: важливість активного старіння та розвитку психологічних ресурсів; підтримка інтересів та захоплень у похилому віці. Когнітивний розвиток: збереження когнітивних здібностей та когнітивна активність; роль ментальних занять та пам'яті у старших людей. Взаємодія з молодшими поколіннями: взаємини з молоддю та виклики взаєморозуміння; роль старших людей у передачі досвіду та цінностей молодшим. Підтримка та програми для людей похилого віку: роль соціальних програм та послуг для старших людей; створення дружнього оточення та підтримка в похилому віці.

Тема 11. Адаптація освітнього простору під індивідуальні вікові особливості здобувачів освіти.

Визначення важливості адаптації освітнього простору під вікові особливості учнів/студентів. Роль індивідуального підходу у педагогічному процесі. Теоретичні аспекти: огляд теорій розвитку та вікових характеристик дітей, підлітків та дорослих; зв'язок вікових особливостей із когнітивними та психосоціальними змінами. Адаптація освітнього простору для дітей: створення сприятливого середовища для дошкільнят; особливості навчальної діяльності молодших школярів; врахування інтересів та темпу розвитку дітей молодшого шкільного віку. Адаптація освітнього простору для підлітків: розвиток самостійності та вибору в навчальному процесі; формування позитивної самооцінки та мотивації до навчання; підтримка інтересів та розвиток творчих здібностей. Адаптація освітнього простору для дорослих: особливості навчання дорослих та їх потреби; здоров'я та фізичний комфорт у навчальному середовищі; формування гнучкого графіку навчання для дорослих студентів. Застосування індивідуального підходу: використання діагностики для визначення потреб та можливостей здобувачів освіти; розробка індивідуальних навчальних планів та методів роботи з учнями/студентами. Інклюзивна освіта: адаптація освітнього простору для дітей із спеціальними освітніми потребами; інтеграція дітей з особливими потребами у загальноосвітній середовищі. Технології та інновації: використання сучасних технологій у навчальному процесі; роль інтерактивних методів навчання у створенні адаптивного освітнього середовища. Співпраця з батьками: залучення батьків до процесу адаптації навчання до вікових особливостей дітей; взаємодія з батьками дорослих студентів для підтримки навчання. Оцінювання та зворотний зв'язок: застосування різних методів оцінювання, що відповідають віковим особливостям учнів/студентів; забезпечення зворотного зв'язку для підтримки розвитку здобувачів освіти. Впровадження практик адаптивної освіти: переваги індивідуального підходу в освітньому процесі; сприяння розвитку та досягненню успіху учнів/студентів через адаптивні практики. Роль педагогів у створенні адаптивного освітнього простору: підготовка педагогів

до роботи зі здобувачами освіти різного віку; створення підтримуючого середовища для розвитку унікальних здібностей кожного учня/студента.

4. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретичні аспекти вікової педагогіки.	2
2.	Термінологічний апарат дисципліни «Вікова педагогіка».	2
3.	Вікова періодизація та підхід до оцінки критеріїв віку науковцями та дослідниками.	2
4.	Вікова періодизація та підхід до оцінки критеріїв віку науковцями та дослідниками.	2
5.	Теорії психологічного розвитку.	2
6.	Психологічні особливості розвитку особистості у пренатальний період. Вікові особливості розвитку новонародженого та немовляти.	2
7.	Вікові особливості розвитку дітей раннього віку.	2
8.	Вікові особливості розвитку дошкільнят.	2
9.	Вікові особливості розвитку молодших школярів.	2
10.	Вікові та психолого-педагогічні особливості підліткового віку.	2
11.	Вікові та психолого-педагогічні особливості юнацького віку.	2
12.	Вікові особливості раннього дорослого віку.	2
13.	Вікові особливості середньої дорослості.	2
14.	Вікові та психологічні особливості людей похилого віку.	2
15.	Адаптація освітнього простору під індивідуальні вікові особливості здобувачів освіти.	2

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	

6. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	

7. Теми самостійної роботи занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретичні аспекти вікової педагогіки.	2
2.	Термінологічний апарат дисципліни «Вікова педагогіка».	2
3.	Вікова періодизація та підхід до оцінки критеріїв віку науковцями та дослідниками.	8
4.	Теорії психологічного розвитку.	4

5.	Психологічні особливості розвитку особистості у пренатальний період.	4
6.	Вікові особливості розвитку новонародженого та немовляти.	4
7.	Вікові особливості розвитку дітей раннього віку.	4
8.	Вікові особливості розвитку дошкільнят.	4
9.	Вікові особливості розвитку молодших школярів.	4
10.	Вікові та психолого-педагогічні особливості підліткового віку.	4
11.	Вікові та психолого-педагогічні особливості юнацького віку.	4
12.	Вікові особливості раннього дорослого віку.	4
13.	Вікові особливості середньої дорослості.	4
14.	Вікові та психологічні особливості людей похилого віку.	4
15.	Адаптація освітнього простору під індивідуальні вікові особливості здобувачів освіти.	4

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Перелік питань до екзамену з дисципліни «Вікова педагогіка»

1. Що таке вікова педагогіка і чим вона відрізняється від загальної педагогіки?
2. Які основні завдання вікової педагогіки?
3. Які періоди вікової педагогіки ви виділяєте, і які особливості характерні для кожного з них?
4. Які теоретичні підходи лягли в основу вікової педагогіки?
5. Які основні фактори впливу вікової педагогіки на розвиток дітей та молоді?
6. Яким чином вікова педагогіка допомагає вчителям адаптувати свій підхід до різних вікових груп учнів?
7. Які принципи вікової педагогіки ви вважаєте найважливішими для успішної навчально-виховної роботи?
8. Як педагогічний процес має бути зорієнтований на індивідуальні вікові особливості учнів?
9. Які основні методи та прийоми вікової педагогіки використовуються в навчальному процесі?
10. Яким чином вікова педагогіка сприяє формуванню гармонійно розвиненої особистості?
11. Що таке «вікова педагогіка» та яка її основна мета?
12. Що розуміють під терміном «вікові особливості» у контексті вікової педагогіки?
13. Які існують основні періоди розвитку дитини та молоді, і як вони впливають на навчання та виховання?
14. Що означає термін «диференційований підхід» у віковій педагогіці, і чому він важливий?
15. Які ключові завдання вікової педагогіки, пов'язані з адаптацією навчального процесу до вікових особливостей учнів?
16. Що таке «вікова криза» та як вона впливає на поведінку та навчання дітей та молоді?
17. Які методи вивчення та аналізу вікових особливостей використовуються в віковій педагогіці?
18. Які підходи до створення програм та навчальних планів у віковій педагогіці існують?
19. Яким чином вікова педагогіка сприяє вирішенню психологічних та педагогічних проблем у навчанні дітей різного віку?

20. Які можливості забезпечення інклюзивної освіти у віковій педагогіці та яке місце займає адаптація навчання для учнів із спеціальними освітніми потребами?
21. Що розуміється під віковою періодизацією, і які групи вікових періодів можна виділити у людини від народження до старості?
22. Які основні етапи розвитку ви виділяєте у дитинстві, підлітковому, дорослому і похилому віці?
23. Як вікова періодизація впливає на процеси навчання, виховання та розвитку людини?
24. Які основні критерії та ознаки, якими користуються науковці та дослідники, для визначення вікових періодів?
25. Які соціокультурні та біологічні фактори впливають на розподіл людей на вікові групи?
26. Яким чином науковці вивчають і оцінюють психологічні, фізіологічні та соціальні аспекти розвитку на різних вікових етапах?
27. Які можливі наслідки помилкової оцінки критеріїв віку науковцями та дослідниками при дослідженні певних явищ?
28. Яким чином визначення вікових періодів сприяє більш ефективному навчанню і вихованню?
29. Чи може індивідуальний розвиток відрізнятись у межах одного вікового періоду, і як це впливає на навчання та підхід до оцінки?
30. Що таке психологічний розвиток і чому він є важливою темою для дослідників та практиків?
31. Які основні підходи до вивчення психологічного розвитку існують у сучасній науці?
32. Розкрийте ключові ідеї теорії психосексуального розвитку Зігмунда Фрейда.
33. Які етапи розвитку визначені у теорії психосоціального розвитку Еріксона?
34. Чим відрізняється теорія когнітивного розвитку Жана Піаже від інших підходів?
35. Які основні етапи розвитку мислення за теорією Виготського?
36. Розкрийте ідеї теорії соціокультурного розвитку Лева Виготського та його уявлення про зону найближчого розвитку.
37. Які ключові поняття теорії еволюційного розвитку Дарвіна застосовуються до психологічного розвитку?
38. Які сучасні теорії психологічного розвитку є популярними у сучасній психології та що вони вносять у наше розуміння розвитку особистості?
39. Що розуміється під пренатальним періодом розвитку людини?
40. Які основні етапи розвитку відбуваються пренатально, і як вони класифікуються?
41. Які психологічні процеси відбуваються у пренатальний період та як вони впливають на подальший розвиток особистості?
42. Яким чином навколишнє середовище матері впливає на психологічний розвиток плода?
43. Які фактори можуть впливати на розвиток емоційного та соціального сприйняття плода ще на стадії пренатального розвитку?
44. Чи впливає психологічний стан матері на розвиток когнітивних здібностей плода?
45. Чому розвиток пренатального сприйняття може бути важливим для подальшого навчання та розвитку дитини?
46. Яким чином важливо забезпечити позитивне та здорове пренатальне середовище для оптимального психологічного розвитку плода?
47. Які можуть бути негативні наслідки стресу та негативних впливів на матері під час вагітності на розвиток плода?
48. Чи існують інтервенції або підходи, які можуть підтримати позитивний пренатальний розвиток та сприяти психологічному здоров'ю плода?
49. Які основні етапи розвитку новонародженого та немовляти можна виділити, і що характеризує кожен з них?

50. Які фізіологічні особливості новонародженого впливають на його розвиток та взаємодію з навколишнім середовищем?
51. Чим відрізняються вікові особливості психомоторного розвитку у перші місяці життя та від 6 до 12 місяців?
52. Яким чином розвивається сприйняття світу новонароджених та немовлят і як вони сприймають навколишнє середовище?
53. Що таке взаємодія «мати-дитина» та як вона впливає на психологічний розвиток немовлят?
54. Які основні психологічні потреби та емоційний розвиток новонародженого та немовляти?
55. Як діти у перший рік життя навчаються спілкуватися та взаємодіяти з близькими?
56. Яким чином навколишнє середовище та виховання впливають на розвиток немовляти?
57. Які можуть бути вікові особливості впливу розвиваючих програм на новонароджених та немовлят?
58. Як можна сприяти психологічному розвитку та стимулювати розумовий і фізичний розвиток новонароджених та немовлят?
59. Що розуміється під поняттям "вікова криза" в психології та педагогіці та які основні вікові кризи можна виділити у людини?
60. Які основні фактори спричиняють вікові кризи, і як вони впливають на психологічний розвиток і зрілість особистості?
61. Розкрийте поняття "криза підліткового віку" та охарактеризуйте її вплив на особистість підлітка.
62. Чим відрізняються вікові кризи молодого дорослого віку від інших вікових періодів?
63. Які основні вікові кризи виникають у середньому та пізньому дорослому віці, і як вони впливають на життя людини?
64. Чому вікові кризи можуть бути сприйняті як періоди невпевненості, але водночас можуть бути корисними для особистісного розвитку?
65. Що таке "вікові новоутворення" та як вони пов'язані з психологічним розвитком у різні вікові періоди?
66. Розкрийте концепцію "реформуляції життєвих цілей" у контексті вікових новоутворень.
67. Яким чином вікові кризи і вікові новоутворення можуть впливати на особистісний розвиток та зрілість людини?
68. Які вікові межі визначають дітей раннього віку?
69. Які основні фізіологічні зміни відбуваються у дітей раннього віку та як вони впливають на їх розвиток?
70. Чим характеризується психомоторний розвиток у дітей раннього віку?
71. Як діти у ранньому віці взаємодіють з оточуючим середовищем і як це впливає на їх психологічний розвиток?
72. Що таке рання емоційна взаємодія та як вона сприяє формуванню емоційної сфери дитини?
73. Чим відрізняються стадії мовного розвитку у дітей раннього віку?
74. Як дитина сприймає світ і що таке дитячий погляд на світ?
75. Яким чином на дітей раннього віку впливає дитячий садок та спілкування з однолітками?
76. Яким чином родинне середовище і виховання впливають на розвиток дітей раннього віку?
77. Які основні стратегії та підходи до підтримки психологічного розвитку дітей раннього віку існують?
78. Які вікові межі визначають дошкільний вік?

79. Які фізіологічні та психомоторні зміни відбуваються у дітей дошкільного віку та як вони впливають на їх розвиток?
80. Які особливості мовного розвитку у дітей дошкільного віку та як формуються комунікативні навички?
81. Як розвивається емоційна сфера та соціальні навички у дошкільників, і як це впливає на їх взаємодію з оточуючими?
82. Що таке ігрова діяльність дітей дошкільного віку, яка її роль у розвитку дитини?
83. Яким чином дитина дошкільного віку сприймає світ і як розвиваються її пізнавальні здібності?
84. Як формуються творчі здібності та уява у дітей дошкільного віку?
85. Як на дітей дошкільного віку впливає дитячий садок та спілкування з однолітками?
86. Як родинне середовище та виховання впливають на розвиток дошкільнят?
87. Які основні педагогічні підходи та методи виховання та навчання дітей дошкільного віку існують?
88. Які вікові межі визначають молодший шкільний вік?
89. Які зміни відбуваються у фізіологічному розвитку молодших школярів, і як це впливає на їх поведінку та діяльність?
90. Як розвивається мова та комунікативні навички у молодших школярів, і яке значення це має для їхнього навчання?
91. Які особливості пізнавального розвитку молодших школярів, і як вони навчаються сприймати та аналізувати інформацію?
92. Чим відрізняється соціальний розвиток у молодших школярів від дитинства та підліткового віку?
93. Як впливає школа та навчання на психологічний розвиток молодших школярів, і як вони адаптуються до нового навчального середовища?
94. Як розвиваються соціальні навички та взаємодія з однолітками у молодших школярів?
95. Що таке внутрішня мотивація до навчання у молодших школярів і як вона впливає на їх успішність та розвиток?
96. Як впливає родинне середовище та підтримка батьків на розвиток молодших школярів?
97. Які основні педагогічні підходи та методи виховання та навчання молодших школярів існують?
98. Які вікові межі визначають підлітковий вік?
99. Які основні фізіологічні та психічні зміни відбуваються у підлітків, і як вони впливають на їх поведінку та ставлення до світу?
100. Чим відрізняється підлітковий вік від дитинства та дорослості з психологічної точки зору?
101. Як розвивається соціальна самосвідомість та самооцінка у підлітків, і як це впливає на їх соціальні взаємини?
102. Що таке "ідентичність" у підлітків, які етапи її формування можна виділити, і як це впливає на самоусвідомлення особистості?
103. Які основні виклики та проблеми, з якими стикаються підлітки, можуть виникати у процесі їх соціального розвитку?
104. Як впливає рідна сім'я та школа на психологічний розвиток підлітків, і які основні фактори можуть сприяти позитивному адаптації в цьому віці?
105. Чому підлітки відчують потребу у самостійності, та як це впливає на їх стосунки з батьками та вчителями?
106. Які психолого-педагогічні підходи та методи можуть бути застосовані для успішного навчання та виховання підлітків?
107. Які основні стратегії підтримки підлітків у процесі їхнього психологічного розвитку можуть бути використані в практиці?

108. Які вікові межі визначають юнацький вік?
109. Які фізіологічні та психічні зміни характерні для юнацького періоду, і як вони впливають на становлення особистості?
110. Як розвивається ідентичність у юнацькому віці, як впливають національна, гендерна та соціальна ідентифікація на самосвідомість підлітків?
111. Яким чином розвиваються соціальні навички та комунікативна компетенція у юнацькому віці?
112. Чому самооцінка та ставлення до себе та своєї зовнішності стають важливими у юнацькому періоді?
113. Як впливає роль родини та школи на психологічний розвиток та соціальну адаптацію юнацтва?
114. Як розвиваються моральність та ціннісні орієнтації у юнацтва, і як впливають ці аспекти на поведінку та взаємини з іншими?
115. Яким чином розвиваються інтелектуальний потенціал та пізнавальні здібності у юнацтва?
116. Які виклики та стресори можуть виникати у юнацькому віці, і як юнаки справляються з емоційними труднощами?
117. Які особливості психолого-педагогічної підтримки та співпраці з юнацтвом у формуванні їхньої особистості?
118. Які вікові межі визначають ранній дорослий вік?
119. Які основні фізіологічні зміни відбуваються у раннього дорослого, і як вони впливають на здоров'я та активність?
120. Як розвивається соціальна роль раннього дорослого, і як впливають соціальні очікування на їхнє життя?
121. Як розвивається професійна ідентичність та кар'єрні плани у ранньому дорослому віці?
122. Чим характеризується розвиток інтимних стосунків та формування сімейного життя у ранньому дорослому віці?
123. Яким чином ранній дорослий впливає на своє фінансове благополуччя та економічні рішення?
124. Як розвивається когнітивна сфера та пізнавальні здібності у ранніх дорослих, і як це впливає на прийняття ними рішень?
125. Як впливає роль освіти та навчання на психологічний розвиток раннього дорослого, і як вони орієнтуються на досягнення своїх цілей?
126. Які психологічні та педагогічні аспекти підтримки ранніх дорослих у період самостійного життя та становлення особистості?
127. Які виклики, стресори та новоутворення виникають у ранньому дорослому віці, і яким чином відбувається реакція на них?
128. Які вікові межі визначають середню дорослість?
129. Які фізіологічні та психічні зміни відбуваються у середньому дорослому віці, і як вони впливають на здоров'я та фізичну активність?
130. Як розвивається соціальна роль та самосвідомість середнього дорослого, і як впливають соціальні ролі на їхнє життя?
131. З якими основними викликами та проблемами стикаються середні дорослі, і як вони впорядковують своє життя та реагують на стресові ситуації?
132. Як розвивається кар'єра та професійні досягнення середніх дорослих, і як це впливає на їхню самооцінку?
133. Чим характеризується сімейний стан та стосунки з партнером у середній дорослості, і які впливи вони мають на їхнє самопочуття?
134. Як розвивається когнітивна сфера та пізнавальні процеси у середніх дорослих, і як це впливає на їх прийняття рішень?

135. Як впливає роль освіти та навчання на психологічний розвиток середніх дорослих, і як вони розвивають свої здібності та інтереси?
136. Які виклики та новоутворення виникають у середньому дорослому віці і яка реакція виникає на них?
137. Яким чином підтримувати психологічний і соціальний розвиток середніх дорослих та забезпечити їхню активність та задоволеність життям?
138. Які вікові межі похилого віку?
139. Які фізіологічні та психічні зміни відбуваються у людей похилого віку, і як вони впливають на здоров'я та фізичну активність?
140. Як розвивається самосвідомість та самооцінка у старших людей, і які особливості пов'язані зі старістю?
141. Як розвивається когнітивна сфера та пам'ять у похилому віці, і як це впливає на їхню здатність вчитися та приймати рішення?
142. Як розвиваються сімейні стосунки та соціальні зв'язки у старших людей, і як впливають соціальні мережі на їхнє життя?
143. Які виклики та стресори зустрічають людей похилого віку, і як вони забезпечують психологічну стійкість та самопочуття?
144. Яким чином фінансовий стан та соціальна підтримка впливають на якість життя старших людей?
145. Як розвивається активність та інтереси у похилому віці, і які можливості для самореалізації та творчості вони мають?
146. Як впливають здібності та знання людей похилого віку на їхню соціальну інтеграцію та самотність?
147. Як забезпечити психологічну підтримку та допомогу людям похилого віку, забезпечити якісне старіння та підтримку позитивної життєвої позиції?
148. Які основні аспекти адаптації освітнього простору до вікових особливостей дітей дошкільного віку?
149. Які методи та підходи до організації навчання в початковій школі враховують вікові характеристики учнів?
150. Як адаптувати навчальний процес до підліткового віку, забезпечити мотивацію та зацікавленість підлітків у навчанні?
151. Які особливості адаптації освітнього середовища для студентів вищих навчальних закладів?
152. Як забезпечити інклюзивне навчання та адаптувати освітній процес для дітей з особливими освітніми потребами?
153. Як враховувати різні темпи розвитку та індивідуальні здібності учнів при організації навчання?
154. Як адаптувати освітні матеріали та методики до різних типів навчання (аудіальне, візуальне, кінестетичне)?
155. Як забезпечити підтримку і мотивацію для навчання в дорослому віці та припинення навчальної діяльності?
156. Як адаптувати освітній простір до міжкультурних особливостей студентів із різних країн та культур?
157. Як враховувати психофізіологічні особливості старших людей при організації освітніх програм для людей похилого віку?
158. Що таке онтогенез та філогенез, який взаємозв'язок між ними та як вони впливають на розвиток організму?
159. Які основні етапи онтогенезу людини та інших живих організмів?
160. Що таке перенатальний та постнатальний розвиток, які його основні аспекти?

9. Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Бакалавр» Спеціальність Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)	Кафедра педагогіки 2023/2024 навч.р.	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №1 з дисципліни «Вікова педагогіка»	Затверджую Зав. кафедри <hr/> (підпис) Сопівник Р.В. _____ 2024 р.
Екзаменаційні запитання			
1. Що таке вікова педагогіка і чим вона відрізняється від загальної педагогіки?			
2. Як розвивається когнітивна сфера та пізнавальні процеси у середніх дорослих, і як це впливає на їх прийняття рішень?			
Тестові завдання різних типів			
1. Яка з наведених вікових груп відповідає періоду раннього дитинства?			
а) Від 0 до 3 років б) Від 3 до 6 років в) Від 6 до 12 років г) Від 12 до 18 років			
2. Які основні фізичні зміни відбуваються у підлітковому періоді?			
а) Розвиток моторики та зростання б) Формування соціальної свідомості в) Психосексуальний розвиток г) Перебудова основних органів та систем організму			
3. Теоретичні аспекти вікової педагогіки вивчають закономірності і особливості _____ дітей різних вікових груп.			
4. Зіставте поняття вікової педагогіки з їх визначеннями:			
1. Фізичний розвиток	А. Формування навичок взаємодії з оточуючим середовищем		
2. Когнітивний розвиток	Б. Розвиток емоційного і соціального самопочуття дитини		
3. Соціальний розвиток	В. Зміни у фізіології та здоров'ї дитини		
4. Емоційний розвиток	Г. Розвиток інтелектуальних здібностей пізнавальних процесів		
5. Що означає термін "інклюзивна освіта" у контексті вікової педагогіки?			
а) Спритність дитини у виконанні малюнків. б) Взаємодія дитини з однолітками в процесі навчання. в) Можливість отримання якісної освіти для дітей з особливими освітніми потребами. г) Здатність дитини до фізичних вправ.			
6. Спостереження – це один із основних емпіричних методів психолого-педагогічного дослідження			
а) при якому психічні явища, умови виявлення і розвиток вивчаються в спеціально створених, штучних умовах, б) в якому за зовнішніми об'єктивними показниками робиться висновок про внутрішні психічні функції особистості.			
7. Посядняйте:			
а) перцептивні здібності педагога	а) здатністю педагога проникнути у внутрішній світ дитини;		

б) мовні здібності педагога	б) здібність чітко висловлювати свої думки й почуття за допомогою мови;	
в) організаторські здібності педагога	в) здатністю вчителя до безпосереднього емоційно вольового впливу на учнів;	
г) сугестивні здібності педагога	г) це вміння організовувати діяльність учнів, учбовий процес, свою власну діяльність.	
8. Психологи та педагоги доводять, що діти у своєму житті потребують порядку і правил поведінки. У зв'язку з цим, чи погоджуєтесь Ви з тим, що		
1. Правила повинні бути в житті кожної дитини	Так	Ні
2. Коли доводиться вдаватися до покарання, краще позбавляти дитину чогось приємного для неї	Так	Ні
3. Правила повинні бути гнучкими	Так	Ні
4. Повинна бути узгодженість та послідовність вимог, заборон, які надходять від дорослих	Так	Ні
5. Правил повинно бути багато	Так	Ні
6. Відступи від правил можуть бути але аргументовані	Так	Ні
7. Вимоги до вихованців повинні суперечити основним потребам дитини (у рухах, пізнанні, спілкуванні тощо)	Так	Ні
8. Вимогу або заборону слід виражати у дружньому пояснювальному тоні	Так	Ні
9. Яка з наведених вікових груп відповідає періоду раннього дитинства?		
а) Від народження до 3 років		
б) Від 3 до 6 років		
в) Від 6 до 12 років		
г) Від 12 до 18 років		
10. Перерахуйте чотири найбільш розповсюджені сфери прояву криз в юнацькому віці:		
_____		

10.Методи навчання

Лекція, розповідь, бесіда, пояснення, самостійна робота, індивідуально-дослідна робота, практична робота, демонстрація, ілюстрація, диспут, мозковий штурм, проблемний виклад, пізнавальна дискусія.

11.Форми контролю

Індивідуальна і фронтальна перевірка знань, написання модульних робіт, підсумковий контроль (іспит).

12.Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студентів відбувається згідно положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 26.04.2023 р. протокол №10 з табл.1.

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано

74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}} .$$

13. Методичне забезпечення

НМК з дисципліни, електронний навчальний курс:

14. Рекомендована література

Основна

1. Бондар О. В. Педагогіка вікового розвитку. К. : Видавництво "Освіта", 2019. 240 с.
2. Гузар В. М. Педагогіка вікового розвитку особистості. К. : Центр учбової літератури, 2017. 288 с.
3. Головач Л. М. Педагогіка вікових змістовних образів: Монографія. К. : Видавництво "Педагогічна думка", 2020. 192 с.
4. Семенов І. М., Магдич В. В. Вікова психологія. К. : Видавничий дім "Освіта", 2018. 272 с.
5. Хільченко М. Дитина розвивається: Вікова психологія. К. : Видавництво "Педагогічна думка", 2021. 336 с.
6. Рак О. В. Вікова педагогіка. К. : Видавництво "Педагогічна думка", 2019. 224 с.
7. Сосенко І. П. Вікова педагогіка. К. : Видавництво "Центр учбової літератури", 2017. 352 с.
8. Чернега Т. В., Бондар О. В. Вікова педагогіка: Навчальний посібник. К. : Видавництво "Освіта", 2020. 176 с.
9. Карпенко Л. В. Вікова психологія і педагогіка. К. : Видавництво "Педагогічна думка", 2019. 288 с.
10. Лисенко О. Г. Вікові особливості дитячого розвитку. К. : Видавництво "Освіта", 2020. 200 с.
11. Мельник В. С. Психолого-педагогічні особливості вікового розвитку особистості. К. : Видавництво "Центр учбової літератури", 2018. 336 с.
12. Нікітюк М. П., Козлова І. В. Вікова педагогіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Видавництво "Академія", 2021. 240 с.
13. Петренко О. М. Теоретичні основи вікової педагогіки. К. : Видавництво "Педагогічна думка", 2017. 304 с.
14. Сергієнко В. П. Вікова педагогіка: Теорія і практика. К. : Видавництво "Освіта", 2019. 256 с.
15. Тимошенко Л. В. Вікова психологія та педагогіка: Підручник. К. : Видавництво "Центр навчальної літератури", 2020. 368 с.
16. Шевченко О. М., Коваль В. П. Вікова педагогіка: Підручник. К. : Видавництво "Веселка", 2018. 352 с.

Допоміжна

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підруч. К. : Либідь, 2006. 420 с.
2. Білоусов О. В. Основи вікової педагогіки: навч. посібник. К. : Алерта, 2018. 368 с.
3. Волкова В. М. Теоретичні основи вікової педагогіки: навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2019. 288 с.
4. Горошкіна І. І. Психолого-педагогічні аспекти вікового розвитку особистості: підруч. К. : Основи, 2020. 416 с.
5. Денисенко Л. О. Вікова педагогіка: теорія та практика. К. : Видавництво "Кондор", 2017. 352 с.
6. Євтух М. С. Педагогіка віку: підруч. К. : Центр навчальної літератури, 2021. 432 с.
7. Колесніков В. В. Вікова педагогіка: історія та сучасність. К. : Генеза, 2018. 344 с.
8. Мітченко О. М. Психологія та педагогіка вікової диференціації: навч. посібник. К. : Академвидав, 2019. 400 с.
9. Полякова Н. М. Вікова педагогіка: теоретичний аспект. К. : Основа, 2017. 320 с.
10. Шевченко І. П. Вікові особливості навчання: підруч. К. : Центр учбової літератури, 2020. 376 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.npu.edu.ua/>
2. Academia.edu [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.academia.edu/>
3. Google Scholar [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://scholar.google.com/>
4. ResearchGate [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.researchgate.net/>
5. Країна знань [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kniga.biz.ua/>
6. Веб-сайт журналу "Педагогіка і психологія" [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/Full_issues/Issues/2_8_2014.pdf]
7. Веб-сайт журналу "Вікова педагогіка та психологія" [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2016/46/46_2016.pdf]
8. Веб-сайт журналу "Педагогічна освіта" [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://educationalchallenges.org.ua/index.php/education_challenges]